

ЯРОСЛАВ ХАШЕК ЗА ПАРЛАМЕНТИТЕ

Превод от чешки: Светомир Иванчев, Стефан Бошнаков, Василена
Мирчева, 1998

chitanka.info

Това вече постепенно се забравя, понеже се е случило през 1897 г., а сега е 1907-а. Тогава при нас през декември дойде един депутат от Виена. Пристигна, вечерта се събрахме в кръчмата и той ни разказа какво е станало във Виена и какво значи парламентаризъм. Разправяше, че парламентаризмът е такава форма на политическо устройство, при която държавата се управлява с участието на представители на народа, които притежават имунитет, или, с други думи, на които полицията не бива да посяга. След това млъкна, изсекна се и ни разказа за малката неприятност, която го сполетяла във Виена.

Полицията проникнала в парламента, набила неколцина депутати, дърпала ги и ги изнасяла за косата и краката от парламента на улицата. Той, както си имал имунитет, получил няколко пестника, преди органите на сигурността да го изхвърлят от парламента, обаче се съпротивявал. И отново заповтаря мечтателно, че парламентаризмът е такава форма на политическо устройство, при която държавата се управлява с участието на представители на народа...

Там имаше един гимназиален учител, който каза, че на латински имало дума *parlare*, която значи „говоря“, и че думата „парламент“ по всяка вероятност идва от същата основа и следователно означава форма на политическо устройство, при която държавата се ръководи с участието на говорещи представители на народа.

Освен него там имаше и един друг човек, който беше цапнат в устата, ухили се и каза, че му се вижда странно това участие на говорещи представители на народа в управлението на държавата, след като правителството с помощта на полицията може да ги изхвърля от парламента.

Тогава онзи депутат започна да се върти нервно на стола и заяви, че от целия този парламентаризъм направо му призлява...

Както ви казах, оттогава са минали десет години и през това време се нагледахме и се наслушахме на доста неща от този род. Правителството разполага с власт, а народните представители — само с гласовите си органи.

В Унгария един поручик от хонведите разпусна имперския парламент. Влезе вътре, извади сабята си и издекламира нещо. Депутатите не искаха да помръднат от местата си. Дойде войска.

Правителството има войска. Войската има пушки, войската има оръдия, а депутатите какво имат?... Както казваше онзи учител, *parlare* значи „говоря“. Депутатите могат да се противопоставят на сабите, пушките и оръдията само с устата си.

Да се говори, разбира се, може. Като в руската Дума. Депутатите заявиха, че земята, собственост на помещиците, трябва да мине в ръцете на първоначалния ѝ собственик, мъжиците. Разбира се, после им се наложи да избягат чак във Финландия, неколцина бяха арестувани, други — изпратени в Сибир и тъй нататък.

И ето че в Русия отново има избори, пак ще си имат парламент, пак ще се говори, депутатите пак ще бягат във Финландия и говорещите представители на народа, вземащи участие в управлението на държавата, пак ще бъдат арестувани, глобявани и пращани в Сибир.

Това се нарича участие в управлението на държавата. Според правителствените теории такива депутати, изтърпяващи наказания, управляват държавата. Те биват арестувани, но им остава хубавият спомен, че са имали имунитет. А като излязат от затвора, ще им се иска ли отново да станат депутати? Само идиот би пожелал да го избера, за да разполага с по-малко свобода, отколкото има като избирател.

Думите „парламент“, на английски *parliament*, на френски *parlement*, на немски *Reichstag*, на руски „дума“, на италиански *dieta*, в Америка *congress*, в Испания *cortes*, в Сърбия „скупштина“, в България „събрание“, имат един и същ основен смисъл. Събират се хора, избрани от народа. После те нещо си говорят. Ако то се харесва на правителствата, хубаво, защо пък да не говорят. Ако не им се харесва, пак добре. Представителите на народа ги из-пращат да се приберат по домовете си. Толкова е просто, че на народните представители често и през ум не им минава да не се разотидат по домовете си, след като правителството така желае. То е все едно на улицата да се приближи до мен полицаи и да каже: „В името на закона разпръснете се!“ Ако не си тръгна, ще извади сабята си и ще викне: „В името на закона разпръснете се!“ И ако пак не си тръгна, ще ми рече: „В името на закона сте арестуван!“ Така става на улицата, а в парламента, където са неприкосновени, пак така става.

Ще ви разкажа една случка за неприкосновеността на народния представител от декември 1897 г.

Когато полицията проникнала в парламента и заизмъквала депутатите навън, всички викали, че са неприкосновени. „Господин полицаю, аз съм неприкосновен, ако не възразявате!“ „Господа, обръщам ви внимание, че съм неприкосновен!“ „Абе, хора, не разбирате ли, че имам имунитет?“ „За Бога, как можете да ритате човек с депутатски имунитет!“ „Ей, старши, как си позволяваш да ме шамаросваш, като съм неприкосновен!“ „Marsch hinaus, Sie, Lausbuben!“^[1], „Позволявам си още веднъж да подчертая, че притежавам иму...“ Индивид като този не бивал оставян да се доизкаже, ритвали го по онази част от тялото, на която допреди малко седял в депутатското кресло, и той изхвърчавал навън.

Там имало и един народен представител, който се скрил под прекатурените депутатски кресла. Не смеел и да диша от страх, но му се случило нещо, което се случва и в най-добрите семейства. Издал звук.

Полицаите тръгнали по посока на гласа и измъкнали горкия последен парламентарен мохикан.

— Още един неприкосновен! — казал полицаят, който го хванал за ръката и го повлякъл към стълбището.

— Аз съм неприкосновен! — викал отчаяно клетникът, въобразявайки си, че това ще го предпази от ударите.

Не познал.

— Тоя нещастник дори не си знае правата — ядосали се полицаите. — Не знае дори че има имунитет, и такива хора ги избират за народни представители, срамота!

Хванали нещастника и му ударили един пердах.

— Ама и ти си един депутат, как може да не знаеш, че си неприкосновен!

Парламентът е отдавнашна институция. Той е нещо подобно на религията. Хората вярват. Вярват в Господа Бога, вярват в парламента.

Още в древна Гърция представители на отделните общини са разисквали потребностите на Елада. В Рим е заседавал *Senatus populusque Romanus*. Естествено, понякога в римския Сенат са се вършили много мили дела, както когато заговорниците убили тиранина Цезар.

Иначе още в древността са пропилявали много време за този вид събрания, на които само се приказвало.

През средновековието Франция за пръв път е използвала думата „парламент“, само че първоначално с нея наричали съдилищата.

Френските парламенти са осъждали хора на смърт.

По-късно във Франция започнали да употребяват тази дума в смисъл на „народно събрание“.

А що е народно събрание? Според най-общото определение това е съвкупност от хора, които имат право да се събират от време на време, за да разискват от името и вместо всички останали хора в страната или от името и вместо големи човешки общности или групи от населението, както е например при църковните събори. Следователно в народните събрания се разисква вместо някого. Не всеки има право да разисква лично. И аз нямам това право, но имам правото да добавя гласа си към гласовете на останалите, които решават кой ще отиде там вместо нас, за да говори, че еди-колко си хиляди души трябва да се задоволят с това голямо безправие, наречено право, а именно да напиша на едно листче името на някого, за да разисква вместо мен в парламента, към когото не мога да изпитвам доверие, защото парламентът е предразсъдък, какъвто е и религията.

Ние изкореняваме всички стари предразсъдъци, но да изкореняваш парламента, чийто позор следва историята на човечеството, това е нещо, което трудно може да се проумее с разума.

А сега за парламентите изобщо. Що се отнася до това, как човек може да стане депутат, възможностите са две: или пряко от властите получавам право на глас аз самият, моята личност, респективно го получавам по наследство, или бивам избран от избирателите.

Някои парламенти имат долна и горна камара. И ето какво става. Решаваща е горната камара. Там по-горните, високопоставените, се произнасят по това, което е решила съвещателната долна камара, съставена от представители на народа.

Горната камара трябва да служи като противотежест срещу демократичните елементи и се състои от висши представители на благороднически родове, от високопоставени лица, висши духовници, представители на различни университети, корпорации и институции.

В Англия това е Камарата на лордовете (House of Lords), в Бавария — Камарата на имперските съветници, в Италия и Америка — Сенатът, в Испания — Съветът на грандовете, у нас — Благородническо събрание и тъй нататък.

И всички тези членове на аристократични родове, епископи, благородници и други представители одобряват или не одобряват решенията на демократично избраните депутати от демократичната долна камара.

Депутатски задължения! Ще видите какво ще стане след въвеждането на всеобщо право на глас. Ще бъде чудесно. Ще пристигнат народните представители, всичките републиканци, и ще кажат: „Ние искаме република!“ И ще стане както в Испания между 1870 и 1880 г. И там така казали. Властите, то се знае, насочили оръдията към парламента и го обкръжили с войска. Не, няма да стане така. Новите депутати, избрани въз основа на всеобщото, без привилегии право на пряко и тайно гласуване, ще се съберат и един от тях, най-големият храбрец, ще открие разискванията например с такава реч:

— Уважаеми колеги! Отглеждането на свине в Австрия е забранено на кожодерите в чешките земи с министерско постановление № 8823 от 10 май 1866 г. В противоречие с горепосоченото постановление на кожодерите, които упражняват безупречно своя занаят, им е разрешено да отглеждат прасета за свои нужди. Ние, членовете на това събрание, основавайки се на правото на всеобщо пряко и тайно гласуване, се обръщаме най-почтително към многоуважаемото правителство с молба да вземе съответните мерки за слагане край на тази очевидна несправедливост и да разреши на кожодерите отглеждането на свине и за благото на обществото, което...

[1] Марш навън, нехранимайковци недни! (нем.). ↑

ЗАСЛУГИ

Имате удоволствието да четете тази книга благодарение на *Моята библиотека* и нейните всеотдайни помощници.

МОЯТА БИБЛИОТЕКА

<http://chitanka.info>

Вие също можете да помогнете за обогатяването на *Моята библиотека*. Посетете **работното ателие**, за да научите повече.